

Stjepan E. pl. Tomić: Moderni pravac u uzgoju i nastavi. — Rudolf baron Maldini-Wildenhain: Priprema i vježbanje u pismenim sastavcima. — Vj. D. Školske knjige u karlovačkoj krajinu. (Prilog povjesti hrvatskoga školstva). — Lj. Šorlini: Prilog povjesti igara. Dr. F. Drtina. Autorizovani prevod S. E. pl. Tomića: Univerza i učiteljstvo. — Listak. Ante Jagar: San, Rudolfa Fr. Magjer: Čas in starac... Ivan Pavelič: Žrtva svojega zvanja. — Književnost. — Bilješke. — „Škola“ stane na leto 4 K in piše lep jezik. Uredništvo in upravnništvo je v Zagrebu, Trenkova ulica br. 7. (I. kat.)

Kulturno delo.

+ Nova javna ljudska knjižnica. Osrednji odbor „Prosvete“ naznanja, da je otvoril XXIX. javno ljudsko knjižnico v Račah blizu Maribora. Knjižnico opravlja tamošnji učitelj, tovariš Jos. Poljanec.

+ Akademija. Prvo vseučiliško predavanje v tem tečaju bo v Ljubljani v soboto, 1. februarja, v dvorani „Mestnega doma“. Predava gosp. dr. Hinko Hrnilović, vseučiliški profesor v Zagrebu, o geografiji in geografskem položaju jugoslovanskih zemelj. Vstopnina 20 h za osebo. Dijaki in delavci so vstopnine prosti.

+ Ustanovni občni zbor izobraževalnega društva v Novi cerkvi pri Voljniku se je vršil v nedeljo, dne 12. t. m., ob prav povoljni udeležbi. — O važnosti in nalogah izobraževalnega društva je govoril član „Prosvete“, Ivan Prekoršek. — „Prosvetina“ knjižnica šteje se sedaj 60 knjig, katero število se pa skoro pomnoži; knjižnico obiskuje 40 članov. — Za predsednika novemu društvu je bil z velikim navdušenjem izvoljen tamkaj jako priljubljen učitelj tov. Zupanek. Društvu želimo mnogo uspeha!

+ Nova glasbena šola. Tržaška čitalnica namerava ustanoviti v Trstu glasbeno šolo. To bo sedaj tretja glasbena šola na slovenskem ozemlju: v Ljubljani (Glasbena Matica), v Gorici (Pevsko in glasbeno društvo) in sedaj v Trstu.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Politiški pregled.

* Ekspozé barona Aehrentala. Baron Aehrental je predložil v komisiji ogrske delegacije svoj ekspoze, ki je jako obsežen. Med drugim poudarja boljše odnose do Italije; prijateljstvo za Rusijo je velike koristi; omenja druge prijateljske odnose. Misija na Balkanu je kulturna; omenja železniške zveze na jugu, končuje z nado, da ga bodo podpirali pri gospodarsko-politiških smotrih vsi merodajni faktorji.

* Deželnozborska volitev v celjskem okraju se je končala z zmago klerikalnega kandidata A. Terglava. Dobil je 2676 glasov, kandidat „Narodne stranke“ J. Zdošek pa 1331 glasov.

* 16 ministrov! Število ministrov v Avstriji se baje pomnoži na 16. Baje bo med novimi ministrstvi tudi ministrstvo za Jugoslovane. Srečna Avstrija!

* Odpoved trozvezl. V Zakopanah so imeli Poljaki shod, na katerem so obsojali protipoljski nastop pruske vlad. Delegete so pozvali, da naj vložijo takoj interpelacijo, ki zahteva takojšnjo odpoved zveze Avstrije z Nemčijo.

* Povišanje častniških plač. „Pester Lloyd“ piše, da dela vojni minister Schönaich na povišanje častniških plač. Podpira ga z vso močjo avstrijska vlada, ki zavzema stališče, da to ni politično, marveč zgolj materialno eksistenčno vprašanje.

* Boj za splošno volilno pravico na Pruskem postaja čedalje hujši. 21. t. m. je bilo več shodov vseh onih, ki so brez dela (šteje se jih do 50.000 samo v Berlinu.) Na vseh shodih so bile sprejete resolucije, v katerih se zahteva uvedba splošne in enake volilne pravice. Vlada in junckerji se tej opravičeni zahtevi trdovratno zoperstavljajo.

* Za ponemčevanje Šlezije in Galičije so Nemci ustanovili „Nordmark“, ki ima tudi na Štajerskem podružnico. „Nordmark“ in „Südmark“ sta dvojčka in si delita ponemčujoče delo na severu in jugu države.

* Trgovinska pogajanja s Srbijo. V ministrstvu zunanjih del so se sestali avstrijski in ogrski delegati, ki vodijo trgovinska pogajanja s Srbijo, da se posvetujejo o novih predlogih srbskih delegatov. Pogajanja so že v toliko dozorela, da se je nadejati, da pride v kratkem do definitivnega sklepa trgovinske pogodbe med Avstro-Ogrsko in Srbijo.

* Nemški parlament. Državni zbor je razpravljal o izpremembi zakona o brzojavah in telefonih; zakonski načrt se je izročil posebnemu odseku. Nato je zbornica vzela v razpravo zakonski načrt o izpremembi neka-

terih točk, ki se tičejo razžaljenja veličanstva. Socialni demokratje so predlagali, naj se zakon o razžaljenju veličanstva sploh razveljavi. S tem predlogom so propadli, ker je zbornica sprejela vladni predlog. Socialni demokratje so vložili predlog o izpremembi volilnega reda za deželne zbornice nemških zveznih držav.

* Francoski senat. Senat je imel sejo, na kateri je izvolil odbor, ki ima preiskati postopanje pri likvidaciji kongregacijskega premoženja. V ta odbor so izvoljene same v vsakem oziru intaktno osebnosti, ki jamčijo, da se bo preiskava vršila strogo in nepristransko.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi: Tov. Bernard Andoljšek iz Litije, 26 K kot del čistega dobička od otroške igre „Palčki“. Tov. Josip Topolovšek iz Turja pri Dolu nad Hrastnikom, 5 K. Tov. Davorin Lesjak, učitelj v Rušah, 10 K. Zadnjih izkazanih 77 K; doslej darovanih 118 K. Bog plati! Živili nasledniki!

Voditelji in voditeljice, ali ste že storili svojo dolžnost glede na jubilejski dar?

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrda Češnik in Milavec, prodaja manufakturnega blaga v Ljubljani, 50 K kot 5% donesek od učiteljstvu prodanega blaga. Pri tej priliki priporočamo p. n. učiteljstvu poleg Souvanovet tudi to narodno in solidno tvrdkoter prosimo vsakega in vsako, ki kupuje pri teh dveh tvrdkah, da pri blagajni izjavi, danaj se vpiše svota nakarist učiteljskega konvikta, ker ne poznajo vsakega učitelja in vsako učiteljico. Na to sta nas omenjeni tvrdki že opetovano opozorili. Gdč. Angela Mandelj iz Skocijana na Dolenjskem, je nabrala pri svoji odhodnici v Zagorje 4:50 K; na godovanju tov. Šepaharja v Postojni je nabral tov. Brus 3 K; g. Alfonz Poljšak, vikarij pri Sv. Tomažu na Gorškem, 1 K. G. Lavoslav Bučar, župan v Kostanjevici na Dolenjskem 5 K kot odgovor na klerikalne napade na napredno učiteljstvo. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali tile tovariši in tovarišice: L. Kabaj iz Slivja pri Materiji (4 K); Anton Leban in Josip Strekelj iz Komna; Fran Merljak in Klementina Lavrenčič iz Batuj; Katinka Drolova iz Zasipa; Josip Ažman, Ana Grudnik in Herma Sirkni, vsi iz Breznice; Kristijan Bratina iz Boveca; Martin Zdošek iz Orlovski; Anton Marčelja iz Materije; Josip Lipovec iz Bukovja pri Postojni. (Kdaj se pa oglašijo očka Zaman? — Radovednež.) Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožečah; Angela Cenčič iz Peč pri Vačah; Tomo Lukanič iz Gaberjev pri Rubjah; Anton Maslo iz Rimanj, Anton Ivanovič iz Tater pri Materiji, Ernest Slane iz Sv. Bolfena pri Središču, Josip Rakovšek in Anica Gerželj iz Sv. Lucije ob Soči; Anton Lomšek iz Kala; Anton Baša iz Kazelj pri Sezani, Mihael Debelak in Fr. Mlakar iz Smartnega pri Litiji; Anton Faganelli iz Mirna; Marica Repič iz Ponikev; Alojzij Majcen od Sv. Duha pri Lučanah. Hvala!

Nad dvesto novih naročnikov šteje letos naš list. To je veselo in dobro znamenje! A to je še premalo! Ne 200, ampak 400, da 1000 novih naročnikov moramo pridobiti svojemu listu! Zato: Na delo! Priporočajte naš list, agituje zanj, delajte neumorno in poštvalno! Tovariši, tovarišice, somišljeniki, somišljenice: vsi na delo, vsi do zadnjega!

Naši listi. Tekom tega meseca smo brali po slovenskih časopisih poročila o občnih zborih čitalnic, bralnih društev, izobraževalnih društev itd. Ni skoro društva, v katerega odboru bi ne brali imena učitelja. V največ slučajih je učitelj tajnik, torej opravlja v društvu najvažnejše posle, posle, ki dajejo res delo. V teh poročilih so bili navedeni tudi časopisi, ki so društvenikom na razpolago v bralni sobi, oziroma ki krožijo med njimi. In sedaj moramo poudariti žalostno dejstvo, da nismo brali skoro nikjer „Učit. Tov.“, skoro nikjer „Zvončka“, prav nikjer ne „Domačega ognjišča“ in „Popotnika“. Naši listi so vendar taki, da bi utegnili zanimati tudi javnost, ali pa vsaj takozvano inteligenco, ki je časih učena in ošabna, da se dela tema! Toda nič tega! Ali nimajo učitelji-odborniki toliko vpliva, da bi spravili v društvo vsaj „Učit. Tov.“ in „Zvonček“? V tem pogledu bi morala taka društva posne-

mati n. pr. idrijsko čitalnico, ki je naročena na dva izvoda „Učit. Tov.“ — Ako ne bomo sami poskrbeli, da se razširi naše časopisje in nas in naše delo iz njega spozna javnost, ne bo tega storil nihče drugi. In če smo dobri za delo, smo vredni tudi podpore!

O učiteljstvu pišejo sedaj razni naši listi: „Rdeči Prapor“, „Naš List“, „Nova Doba“. To je dobro znamenje: javnost se zanima za naš stan. Iz vsega, kar govorijo imenovani listi, je razvidno, da bi nam stranke, ki stoje za njimi, rade pomagale. Bili so časi, ko se ni živa duša zmenila za nas. Toda resnično napredni in resnično naobraženi ljudje so spoznali, da se mora najprej brigati za šolo in učiteljstvo tisti, kdor hoče dobro svojemu narodu. „Nova Doba“ govori — kako bi rekli — s kritičnega stališča. A glasi se čisto po „Slovenecu“, ko pravi, da se je učiteljstvo za lastnim delovanjem odtujilo ljudstvu. Učiteljstvo se ni nič odtujilo ljudstvu, ampak če se je, se je ljudstvo njemu, in sicer, povejmo kar naravnost po zaslugi klerikalcev. Kdor ne verjame, naj čita „Slovenca“, „Domoljuba“, „Slovenskega Gospodarja“. Kritika je potrebna in koristna, samo stvarna naj bo. Kar pa piše o naših nasprotnikih, je vse resnično. — Članka v 2. in 3. števi. „Našega Lista“ sta pisana stvarno in mirno, a vendar odločno. Narekovala ju je vnama do šole in učiteljstva. — Najtrenejše, zato najsimpatičnejše je pisan članek „Učiteljstvo na Kranjskem“ v „Rdečem Praporu“. Člankar prihaja do sklepa, da vladajo v kranjskem šolstvu turške razmere ter zaključuje svoja izvajanja s pametnimi stavki: „Ne iščite lopova, kjer ga ni! Skrajni čas je, da vzame država enkrat šolo, občine in druge urade, ki niso izključno privatni in last posameznika, v svojo upravo. Nadejamo se boljših časov, vendar jih najbrž ne bomo mi „dočkali.“ — Da pride od nadej do uresničenja, naj nam ostane v boju opora in zaslomba napredno, s vobodomiselno časopisje. Kdor pa že neče, ne more ali ne sme podpirati, naj vsaj ne nasprotuje in ne razdira. V kulturnem delu naj prenehajo politične strasti, tu se naj združijo vsi napredni elementi, da starejo skupnega sovražnika.

Pozor tovariši! Pazite, da vas za bodoče deželnozborske volitve ne izpuste iz volilnega imenika. Vsak stalni nadučitelj in učitelj ima volilno pravico.

Vsa čast! Občinski odbor na Viču pri Ljubljani, je v svoji seji, dne 26. januarja, soglasno sklenil, pristopiti kot pokrovitelj s vsoto 200 K „Učiteljskemu konviktu“. Seveda je to zasluga tamošnjega vrliga učiteljstva. In tako bi se še marsikje lahko zgodilo. Kdor misli, da so v tej ali oni občini razmere za nas ugodne, naj to naznani konviktovemu blagajniku ali kateremukoli odborniku, da pošlje tozadevne prošnje na dotično županstvo.

Domače ognjišče. Prva številka tega lista za starše je izšla dne 25. januarja s prav zanimivo vsebino. Tovariši in tovarišice, ven iz šole in razširjajte list med ljudstvom. Odseki za izvenšolsko delovanje skrbite, da pride Domače ognjišče v vsako slovensko hišo.

Deželno „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ priredi v smislu odboro-ve poročila na zadnjem občnem zboru svoj prvi stanovski sestanek (samo za učiteljstvo) v četrtek, dne 6. svečna t. l. ob 1/2 8. uri zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ (Seidl). — Razprava: „Nekaj o važnosti učiteljskega stanu“, govori tov. Janko Žirovnik. K obilni udeležbi vabi vse ljubljansko učiteljstvo in iz bližnjih krajev odbor.

Prvi ljubljanski učiteljski krožek ima svoje redne sestanke vsako soboto zvečer pri Seidlu (Hotel „Južni kolodvor“).

Drugi ljubljanski učiteljski krožek se shaja ob sredah zvečer, a ne vedno v istem lokal.

Vprašanje. Ali bi ne bilo tudi na Kranjskem umestno, da se skliče shod učiteljskih zastopnikov v c. kr. okr. šolskih svetih? Tvarine bi bilo dovolj za obravnavanje. Svetujem pa, da že prej počaka, kak rezultat dosežejo štajerski tovariši. — ga.

Tridesetletnico svojega učiteljevanja obhajajo letos nastopni absolventje c. kr. učiteljstva v Ljubljani iz leta 1878: Gradnik Armin, nadučitelj v Celju; Höger August, učitelj v nemškem Gradcu; Josin Teodor, učitelj na Dunaju; Kos Mih., šolski voditelj v Pirnčah (Gorenjsko); Lokar Ivan, nadučitelj v Dobitčah na Dolenjskem; Maier Anton, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani; Podkrajsek Henrik, c. kr. strokovni učitelj na obrtni šoli v Ljubljani; Pretnar Jakob, učitelj v Ljubljani; Repič Peter, nadučitelj na Uncu na Notranjskem; Šorn Fran, nadučitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju in Trost Fran, učitelj v Ljubljani. — Od leta 1903, ko so absolventje ljubljanskega učiteljstva iz l. 1878. slavili svojo petindvajsetletnico je umrl Černe Jernej, bivši nadučitelj v Smartnem pri Litiji, a zaradi bolehnosti je šel v pokoj Krenar Bogomir, bivši učitelj v Skofiji Loki.

Vsem onim, ki prosijo za petletnice! Ker smo imeli že večkrat priliko, pogledati v razne akte c. kr. okr. šol. sveta, smo tuintam naleteli na prošnje raznih koleginj in kolegov, ki jim je usoda naklonila kako starostno doklado. Mnogo teh prošenj je seveda kolkovanih s kolkom 1 K in pisanih seveda v najponižnejem tonu („za milostno podeljenje

petletnice.“) Čemu li ta kolkovana milost?! Najkrajša pot in najenejša je ta-le: Vodstvo kratkomalo sporoči uradno, da je ta in ta dosegel tega in tega dne ono službeno starost, zaradi katere mu grena petletnica. Temu uradnemu potrdilu se priloži dekret zadnje petletnice in stvar je v redu. Torej nič drugega!

Več narodne odločnosti. Imamo slučajno priliko, da pregledamo kako prošnjo za podelitev te ali one službe. In tu naletimo večkrat na čudno dejstvo, da je premnogo prošelj pisanih v blaženi nemščini, posebno se v tem odlikujejo mlajše koleginje. Čemu li to? Mogoče se mislijo dotični prosilec, oziroma prosilke bolj prikupiti na višjem mestu? Bodimo odločni v narodnem oziru! Tovarišem v c. kr. okr. šol. svetih pa svetujem: Zapisujte si dotične prosilke in prosilce, opozorite jih najprej „med štirimi očmi“ na tako mlajnost, ako to ne bo pomagalo, v javnost z njimi! Brez pardona!

Narodni radikalec.

Osebnosti na Kranjskem. Učiteljica v Smartnem pri Kranju, Marija Škabernatova, je dobila dopust in jo nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ljuboslava Orehkova. Na šoli v St. Vidu nad Ljubljano bosta zastopni podučevali učiteljski kandidatini Roza Jovanova in Kristina Sattlerjeva, ki imata zrelostno izpričevalo za ljudske šole.

Odlikovanje. Tovariš Fran Pirkmaier, nadučitelj v Framu pri Mariboru, je praznoval 26. t. m. srebrno poroko. Občina Fram je ob tej priliki imenovala mnogoletnega svojega nadučitelja za svojega častnega občana. Čestitamo!

Roditeljski večer je priredil učiteljski zbor c. kr. rud. lj. deške šole v Idriji dne 25. t. m. v šolski telodavnici. Udeležba je bila zadovoljiva, a želeli bi bilo, da bi se prihodnjič starši v obilnejšem številu udeleževali teh potrebnih prireditev, ki naj bi jih poučile, kako naj pomagajo učiteljstvu pri vzgoji mladine. Navzoče je pozdravil ravnatelj deške šole, tov. A. Novak, ki je prosil udeležence, naj pazno poslušajo razmotrivanja predavateljeva ter prosil učitelja J. Novaka, da povzame besedo. Le-ta, je v poučenem in zanimivem, skrbno sestavljenem referatu povedal, kdaj smemo pričakovati boljših časov. Rekel je, da v to jako pomaga vzgoja otrok k varnosti. Ako je otrok varčen, bo tudi pozneje, ko doraste, pomislil za vsak vinar, kako bi ga boljše porabil v svojo korist. Mati naj nikar otroku vsega ne da, kar hoče, ker s tem ga razvadi, in otrok postane zapravljiv. Zapravljivost pa je tista človeška slaba lastnost, zaradi katere veliko ljudi toži o slabih časih in o svojem uboštvi. Otroku naj se nikar ne dovoli nakupovanja nepotrebnih igrač. Koliko vinarjev se s tem razmeče po nepotrebnem; boljše bi bilo, ako bi dal otrok te vinarje v hranilno posodico, ki naj bi mu jo dali starši. Otrokom naj se nikar ne daje alkoholnih pijač, ker s tem se jih navaja k pijančevanju, a posledica pijančevanja je zapravljivost. Za otroke je voda in mleko najboljša pijača. Tobakarje naj starši strogo kaznujejo. Doma denarja otrok za tobak ne dobi, pa se zlaže, da rabi za to ali ono šolsko potrebo; ako pa tako ne dobi kadilec denarja, ga ukrade. Kaj je posledica temu, ve vsak sam. Vsi kadilci so pa tudi zapravljivci v tem oziru. Tudi igrati za denar naj se otrokom ne dovoli. To namreč zbujajo v otroku poželjenje po igri in denarju. Za otroke so pripravne otroške igre. Otroke se navaja k varnosti tudi s tem, da vlagajo denar v šolske hranilnice, ki so sedaj uvedene že po vseh državah. Tudi na naši šoli je taka hranilnica, ki se naj bi je šolski otroci posluževali. Tako naj bi se odpomoglo slabim časom, in bi bilo pričakovati boljših. Ravnatelj tov. A. Novak je zahvalil predavatelja, ter vprašal navzoče, ako hoče kdo kaj opomniti ali povedati kak nasvet. Ker se ni nihče oglašil k besedi, je tov. ravnatelj zaključil roditeljski večer, ter prosil navzoče, da se drugič zopet odzovejo enakemu vabilu.

F. M.

Šola in — špirit. V „Gorenju“ čitamo: Zadnji ponedeljek so imeli klerikali zaupni shod v Kranju, kjer so postavili za deželnozborsko volitev v kmetijskih občinah kranjskega okraja svoja dva kandidata. Tisti podivjani in ošabni ton, ki vlada zlasti zadnje čase v časopisih „Naša moč“, „Domoljub“ in „Slovenec“, je preveval tudi govornike na tem shodu, o katerem piše „Slovenec“ to-le: „Neustrašeni g. Kuralt iz Mavčič je priporočal poslancem S. L. S., naj se krepko potegujejo za skrajšanje šolske dobe v ljudski šoli, ki je ogromno breme za kmečko prebivalstvo, pa — špiritu naj pot zapre v našo deželo! Umestna misel, ki naj bi se ponavljala po vseh naših shodih!“ — Župan Kuralt iz Mavčič je župan svoje vrste. Eno-razrednica v Mavčičah bi se morala razširiti že davno v večrazrednico. Da se to ni zgodilo še sedaj, je samo njegova zasluga. Kadarkoli more, vedno šuje ljudi proti šoli. Po svoji županiji zatruje, da sta šola in špirit za kmeta najhujše zlo in da popolnoma zadostuje v vsaki vasi, ako znata malo več kot brati in pisati župan in župnik. Na shodu se s to trditvijo vendar ni upal na dan, pač pa se je ogreval za skrajšanje šolske dobe v ljudski šoli. „Slo-